KURBANOV Baxtiyor Bahodirovich
14-son bolalar musiqa va san'at maktabi direktori

YANGI O'ZBEKISTONDA MADANIYAT TA'LIMINI RIVOJLANTIRISH ISLOHOTLARI: BOLALAR MUSIQA VA SAN'AT MAKTABLARI MISOLIDA

For citation (iqtibos keltirish uchun, для цитирования): KURBANOV B. Yangi O'zbekistonda madaniyat ta'limini rivojlantirish islohotlari: bolalar musiqa va san'at maktablari misolida // Madaniyat ta'limi – Культурное образование – Cultural Education. № 2 (2026) B. 116.

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Yangi O'zbekistonda madaniyat va san'at ta'limini rivojlantirish yo'nalishida amalga oshirilayotgan islohotlar Bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyati misolida tahlil qilingan. Tadqiqotda ushbu ta'lim muassasalarining yosh avlodning estetik didini shakllantirish, ijodiy salohiyatini rivojlantirish hamda milliy madaniy merosni asrab-avaylashdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning huquqiy asoslari, moddiy-texnik bazani mustahkamlash, pedagog kadrlar malakasini oshirish va o'quv dasturlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: *Yangi O'zbekiston, madaniyat ta'limi, san'at ta'limi, Bolalar musiqa va san'at maktablari, BMSM, islohotlar, ta'lim sifati, pedagogik innovatsiyalar, ijodiy rivojlanish.*

КУРБАНОВ Бахтиёр Баходирович
директор Детской школы музыки и искусства № 14

РЕФОРМЫ В СФЕРЕ КУЛЬТУРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ: НА ПРИМЕРЕ ДЕТСКИХ ШКОЛ МУЗЫКИ И ИСКУССТВА

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются реформы, реализуемые в Новом Узбекистане в сфере культурного и художественного образования на примере детских музыкальных и школ искусств. Рассматривается роль этих образовательных учреждений в формировании эстетического вкуса, развитии творческих способностей учащихся и сохранении национального культурного наследия. Особое внимание уделено правовым основам реформ, совершенствованию учебных программ, укреплению материально-технической базы и повышению квалификации педагогических кадров. Выявлены существующие проблемы и предложены научно-практические рекомендации по дальнейшему развитию системы.

Ключевые слова: *Новый Узбекистан, культурное образование, художественное образование, детские музыкальные школы и школы искусств, реформы, качество образования, педагогические инновации, творческое развитие.*

KURBANOV Bakhtiyor Bahodirovich
Director of Children's Music and Art School No. 14

REFORMS IN CULTURAL EDUCATION IN NEW UZBEKISTAN: THE CASE OF CHILDREN'S MUSIC AND ART SCHOOLS

ANNOTATION

This article analyzes the reforms implemented in the New Uzbekistan to develop cultural and arts education through the example of Children's Music and Art Schools. It examines the role of these institutions in fostering students' aesthetic values, developing their creative potential, and preserving the national cultural heritage. The study discusses the legal foundations of the reforms, improvements in curricula, enhancement of material and technical resources, and professional development of teachers. Existing challenges are identified, and practical recommendations are proposed to improve the effectiveness of the cultural and arts education system.

Keywords: *New Uzbekistan, cultural education, arts education, Children's Music and Art Schools, educational reforms, education quality, pedagogical innovation, creative development.*

Kirish. Bugungi kunda Yangi O'zbekistonda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Xususan, madaniyat va san'at ta'limini rivojlantirish, yosh avlodning estetik didini shakllantirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu jarayonda Bolalar musiqa va san'at maktablari (BMSM) yoshlarning iste'dodini aniqlash, ularni qo'llab-quvvatlash hamda professional san'at ta'limining dastlabki bosqichini tashkil etuvchi muhim ta'lim muassasalari hisoblanadi.

So'nggi yillarda Prezidentimiz tashabbusi bilan madaniyat va san'at sohasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar BMSMlar faoliyatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qilmoqda. Xususan, ta'lim dasturlarining takomillashtirilishi, zamonaviy musiqa asboblari bilan ta'minlash, o'quv binolarini rekonstruksiya qilish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, malakali pedagog kadrlarni tayyorlash hamda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish ushbu islohotlarning muhim yo'nalishlaridan hisoblanadi.

Shu bilan birga, ayrim hududlarda moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi, malakali pedagoglar taqchilligi, zamonaviy o'quv-metodik adabiyotlarning kamligi

va ta'lim sifatidagi hududlararo tafovutlar kabi muammolar ham mavjud. Mazkur muammolarni ilmiy tahlil qilish va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi Yangi O'zbekistonda madaniyat ta'limini rivojlantirish jarayonida Bolalar musiqa va san'at maktablarida amalga oshirilayotgan islohotlarni tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

- madaniyat va san'at ta'limining huquqiy asoslarini tahlil qilish;
- BMSMlarda amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmunini yoritish;
- ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash;
- mavjud muammolar va istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlarini asoslash.

O'zbekistonda madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida har bir fuqaroning ta'lim olish va madaniy hayotda ishtirok etish huquqi kafolatlangan. Mazkur normalar madaniyat ta'limini rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asos yaratadi. 2020-yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun uzluksiz ta'lim tizimini takomillashtirish bilan bir qatorda qo'shimcha ta'lim, jumladan, Bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarini belgilab berdi. Ushbu qonunda ta'lim sifatini oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va iqtidorli yoshlarni qo'llab-quvvatlash ustuvor vazifalar sifatida qayd etilgan.

2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida ham madaniyat va san'atni rivojlantirish alohida yo'nalish sifatida belgilangan. Unda aholining, ayniqsa yoshlarning madaniy hayotdagi ishtirokini kengaytirish, san'at ta'limining sifatini oshirish hamda xalqaro standartlarga mos kadrlar tayyorlash vazifalari belgilab berilgan. Shuningdek, Madaniyat vazirligi tomonidan Bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyatini takomillashtirish maqsadida o'quv rejalari va fan dasturlari yangilanmoqda. Bugungi kunda BMSMlarda fortepiano, milliy cholg'ular, vokal, tasviriy san'at, xoreografiya, teatr san'ati va boshqa yo'nalishlar bo'yicha zamonaviy o'quv dasturlari joriy etilgan.

Davlat tomonidan ajratilayotgan mablag'lar hisobiga ko'plab musiqa va san'at maktablari kapital ta'mirlandi, yangi binolar qurildi, sinfxonalar zamonaviy musiqa asboblari, kompyuter texnikasi va multimedia vositalari bilan jihozlandi. Bu esa o'quvchilarning sifatli ta'lim olishi va ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratmoqda. Bundan tashqari, iqtidorli o'quvchilarni aniqlash va qo'llab-quvvatlash maqsadida respublika va xalqaro tanlovlar, festivallar, ko'rik-tanlovlar muntazam tashkil etilmoqda. Ushbu tadbirlar yosh ijrochilarning professional mahoratini oshirish, xalqaro tajriba almashish hamda milliy san'atni dunyoga

tanitishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida Bolalar musiqa va san’at maktablari faoliyatini zamonaviy talablar asosida rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Mazkur maktablar bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni milliy va jahon san’ati bilan tanishtirish hamda professional san’at ta’limining boshlang‘ich bosqichini ta’minlashda muhim o‘rin tutadi. Maktablarda musiqa (fortepiano, torli, xalq, damli va zarbli cholg‘ular, an’anaviy va estrada xonandaligi) hamda san’at (tasviriy san’at, xoreografiya, teatr) yo‘nalishlari bo‘yicha ta’lim tashkil etiladi.

So‘nggi yillarda BMSMlar faoliyatini takomillashtirish maqsadida davlat tomonidan bir qator amaliy choralar ko‘rildi. Jumladan, o‘quv binolari rekonstruksiya qilinmoqda, zamonaviy musiqa cholg‘ulari va texnik vositalar bilan jihozlash ishlari olib borilmoqda, o‘quv rejalari hamda fan dasturlari bosqichma-bosqich yangilanmoqda. Bu islohotlar o‘quvchilarning nazariy bilimlari va amaliy ijrochilik mahoratini oshirishga xizmat qilmoqda. Davlat rahbari tomonidan musiqa va san’at ta’limini ommalashtirish bo‘yicha yangi vazifalar belgilandi. Jumladan, umumta’lim maktablarida musiqa va san’at yo‘nalishida qo‘shimcha to‘garaklar tashkil etish, milliy cholg‘u asboblarini xarid qilishni qo‘llab-quvvatlash hamda iqtidorli yoshlarni rag‘batlantirish mexanizmlari joriy etilmoqda. Shu bilan birga, inklyuziv ijodiy ustaxonalarni tashkil etish orqali imkoniyati cheklangan bolalarni ham san’at ta’limiga keng jalb etish rejalashtirilgan.

BMSMlarda ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri pedagog kadrlar salohiyatini rivojlantirish hisoblanadi. Shu maqsadda o‘qituvchilar malakasini oshirish kurslari muntazam tashkil etilib, ularning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni egallashi va innovatsion ta’lim usullaridan foydalanishiga alohida e’tibor qaratilmoqda. Bundan tashqari, musiqa va san’at maktablari o‘qituvchilarining mehnatini munosib rag‘batlantirish bo‘yicha yangi mexanizmlar joriy etilib, ish haqi hamda ustamalarni oshirish choralari ko‘rilmoqda. Islohotlarning muhim natijalaridan biri xalqaro hamkorlikning kengayib borayotganidir. O‘zbekiston mezbonligida musiqa ta'limiga bag‘ishlangan xalqaro forumlar, mahorat darslari va ilmiy-amaliy konferensiyalar tashkil etilib, xorijiy ekspertlar bilan tajriba almashish yo‘lga qo‘yilmoqda. Bunday tadbirlar milliy ta’lim tizimiga ilg‘or xalqaro tajribalarni joriy etish va yosh iste’dodlarni qo‘llab-quvvatlash imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Shuningdek, BMSMlarning umumta’lim maktablari bilan hamkorligini kuchaytirish bo‘yicha yangi tizim yo‘lga qo‘yilmoqda. Bu orqali ko‘proq o‘quvchilarni musiqa va san’at to‘garaklariga jalb etish, mahorat darslari va konsert dasturlarini tashkil etish hamda iste’dodli yoshlarni erta aniqlash imkoniyati yaratilmoqda.

Bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyatida uchrayotgan muammolar.

Amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlarga qaramay, ayrim tizimli muammolar ham saqlanib qolmoqda. Avvalo, ayrim hududlardagi maktablarning moddiy-texnik bazasi zamonaviy talablar darajasida emas. Ba'zi maktablarda musiqa cholg'ularining eskirganligi, ovoz yozish uskunalari va multimedia vositalarining yetishmasligi o'quv jarayonining sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Ikkinchi muammo malakali pedagog kadrlar bilan bog'liq. Ayniqsa, chekka hududlarda tajribali o'qituvchilar yetishmovchiligi kuzatiladi. Natijada ayrim fanlar bo'yicha darslar mutaxassis bo'lmagan pedagoglar tomonidan olib borilmoqda yoki mavjud o'qituvchilarning yuklamasi ortib ketmoqda.

Yana bir muhim masala — o'quv-metodik ta'minotdir. Garchi yangi dasturlar ishlab chiqilayotgan bo'lsa-da, ayrim yo'nalishlarda zamonaviy darsliklar, elektron resurslar va metodik qo'llanmalar yetarli emas. Bu esa o'quvchilarning ijodiy va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlarini cheklaydi. Shuningdek, ayrim ota-onalarning musiqa va san'at ta'limining ahamiyati haqidagi tasavvurlari yetarli darajada shakllanmagan. Natijada bolalarning bunday ta'limga jalb etilish darajasi hududlar kesimida bir xil emas. Mazkur holat targ'ibot va tushuntirish ishlarini yanada kuchaytirishni talab etadi.

Bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyatini yanada takomillashtirish istiqbollari.

Mamlakatimizda madaniyat va san'at ta'limini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar uzoq muddatli strategik maqsadlarga xizmat qilmoqda. Biroq ta'lim sifatini yanada oshirish uchun tizimli yondashuvni kuchaytirish zarur. Avvalo, Bolalar musiqa va san'at maktablarining moddiy-texnik bazasini zamonaviy talablar asosida yangilash ishlarini izchil davom ettirish lozim. Har bir maktab sifatli musiqa cholg'ulari, kompyuter texnikasi, ovoz yozish uskunalari, multimedia vositalari va elektron ta'lim resurslari bilan ta'minlanishi ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Ikkinchidan, pedagog kadrlar salohiyatini muntazam rivojlantirish zarur. O'qituvchilar uchun xalqaro malaka oshirish kurslari, mahorat darslari, stajirovkalar va tajriba almashish dasturlarini kengaytirish maqsadga muvofiq. Bu ularga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash va innovatsion ta'lim metodlarini amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi.

Uchinchidan, o'quv dasturlarini xalqaro tajribalar asosida takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. An'anaviy musiqa va milliy san'at bilan bir qatorda raqamli musiqa texnologiyalari, kompozitsiya asoslari, sahna madaniyati, kreativ fikrlash va madaniy menejment elementlarini o'quv dasturlariga bosqichma-bosqich kiritish tavsiya etiladi. Shuningdek, ota-onalar va mahalliy hamjamiyat bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur. Maktablarda ochiq darslar, konsertlar, ko'rgazmalar

va ijodiy uchrashuvlar tashkil etish orqali bolalarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.

Bundan tashqari, iqtidorli o‘quvchilarni aniqlash va qo‘llab-quvvatlash tizimini yanada rivojlantirish lozim. Grantlar, stipendiyalar, xalqaro tanlovlarda ishtirok etish imkoniyatlari hamda xorijiy ta'lim muassasalari bilan hamkorlik dasturlari yosh iste'dodlarning professional rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa. Yangi O‘zbekistonda madaniyat va san'at ta'limini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda Bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyatini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar ta'lim sifatini oshirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash, pedagog kadrlar salohiyatini rivojlantirish va iqtidorli yoshlarni qo‘llab-quvvatlashga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, mavjud yutuqlar bilan bir qatorda ayrim muammolar ham saqlanib qolmoqda. Xususan, hududlar o‘rtasidagi imkoniyatlar tafovuti, zamonaviy o‘quv-metodik ta'minotning yetarli emasligi hamda malakali pedagoglar taqchilligi tizimni yanada takomillashtirishni talab etadi.

Maqolada taklif etilgan tavsiyalarni amaliyotga tatbiq etish Bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyatining samaradorligini oshirish, yoshlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish hamda milliy madaniyat va san'atni xalqaro miqyosda yanada keng targ‘ib etishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.

2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta'lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ–637, 23.09.2020.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. PF–60, 28.01.2022.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. PF–4947, 07.02.2017.

5. O‘zbekiston Respublikasining “Madaniyat to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ–600, 26.03.2020.

6. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Madaniyat va san'at ta'limi sohasiga oid me'yoriy-uslubiy hujjatlar to‘plami. – Toshkent.

7. UNESCO. *Road Map for Arts Education*. Lisbon, 2006.

8. UNESCO. *Framework for Culture and Arts Education*. Paris, 2024.

9. UNESCO. *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris, 2003.

10. Winner E., Goldstein T., Vincent-Lancrin S. *Art for Art's Sake? The Impact of Arts Education*. OECD Publishing, 2013.

11. Eisner E. W. *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press, 2002.

12. Karimov I. A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.